

Jovan Kovačević

Gazišta

U prostoriji skoro da nije bilo svetla. Video sam jedan sto u uglu, na njemu lampu, žuta sijalica virila je iz nje. Samo je ona svetlela. Iznad mene bile su dve stolice, na njima dva debela čoveka. Jedan od njih bio je ćelav. Kada sam pokušao da ustanem, celim temenom mi se proširio bol. Ruku sam prislonio na teme, kao da sam prislonio nož. Bol ovome sličan, nisam do tada osetio. Još jednom sam se osvrnuo oko sebe. I da, u prostoriji su bili sto, na njemu lampa iz koje je virila žuta sijalica, dve stolice, dva debela čoveka i ja. Ništa više.

Zadržao sam pogled na njima dvojici. Tada je ćelavi ustao, a drugi je zapalio cigaru. Zaustavio se iznad mene i rekao mi *Na noge*. Čekao sam. U strahu. *Čuješ li šta ti pričam*, viknuo je. Dok sam se pridizao, bol u glavi se ponovo širio, a kada sam na noge stao, istog trenutka mi je udario šamar, toliko jak da sam se srušio, temenom se zalepio za pod, zaurloao od bola i ponovo bio u položaju u kom sam se probudio. Drugi je pušio. Ne reagujući. Tišina je potrajala. Ćelavi ju je prekinuo. *Lezi na stomak*. Otišao je do stola. Prvo sam pomislio kako da se branim, a kada sam video da iz fioke vadi pendrek, pretpostavio sam da su panduri. Nisam ga poslušao, ostao sam na leđima i gledao ga u oči dok mi je prilazio. *Čuješ li ti dobro*, pitao je. Ćutao sam. *Alo, Čuješ li šta te pitam*, tiho je rekao prethodno se oslonivši na koleno i povukao me za uvo. Dugo S, pri uzdahu, čulo se iz mene, zatim glasno gutanje pljuvačke, a onda kratko – *čujem*. *Okreni se onda*, izgovorio je kao da gubi živce. Jedna pogrešna reč bila bi moj kraj, da će iz prostorije telo biti izneto – tako je izgledao. I dalje sam ležao na leđima, i tada me šutnuo u rebro, odozdo, kao da je hteo loptu da potkopa. Ležao sam na stomaku. Čuo se kremen upaljača. A onda, prostorijom su počeli da odzvanjaju udarci pendreka o moje bubrege i moji urlici. Naizmenično. Udarac u levi bubrege, pa u desni. Naizmenično. Posle četvrtog, bol više osećao nisam. Samo pulsiranje u donjem delu leđa. Ponovo tiho, rekao je *Ti ćeš državu da rušiš?* Ćutao sam. Jasno mi je bilo gde se nalazim. Onda

me ponovo okrenuo na leđa i pendrekom udario u levo koleno, pa u desno. Naizmenično. Odzvanjalo je ponovo, a zatim sam, još jednom, prestao osećati bol. U prostoriji je ponovo zavladao tišina, a tada me onaj drugi, sa trećom cigarom u ruci, pitao *Ti misliš da mi ne znamo da ti je otac bio na Golom otoku?*

Oči više nisam otvarao. Čuo sam škripu stolice i korake ovog što je pušio, zatim škripu kvake, zatim vrata, i na kraju, ponovo kvake. Otišao je. Ćelavi je još uvek disao iznad. *Na stolu ti je papir. Uzmi ga, a kad se sabereš, izadi. Idi pravo niz hodnik, sa desne strane ćeš videti izlaz iz zgrade. Jasno?* Klimnuo sam glavom. Čuo sam mu prvi korak, drugi ne – svom težinom stao mi je na prste leve ruke. Nisam više kukao. Ponovilo se ono tiho S iz mojih usta, potom koraci, škripa kvake, zatim vrata, i na kraju, ponovo kvake.

Da odem odatle dok sam još vruć, dok bolovi ne izađu na videlo – činilo mi se jedino moguće. Polako sam se pridigao. Levo koleno mi je kleknulo. Ipak, zadržao sam se na nogama. Sporo sam se kretao. Prvo ka stolu, a nakon što sam papir ubacio u džep, ka vratima prostorije, i na kraju – izlazu iz zgrade. Našao sam se ispred policijske stanice. Udaljene dve ulice od zgrade u kojoj sam iznajmljivao sobu. Ispred je bilo parkirano dosta milicijskih automobila i u tri grupe, ne mnogo međusobno udaljene, stajalo je po nekoliko milicajaca u uniformi. Nijedan me nije pogledao, a ja sam zagledao svakog od njih. Kivan sam bio. Javio mi se nagon da urlam, da ih vređam, a onda i pomisao da bi prolaznici u meni videli ništa više do jednog od mnogih poludelih. Dok su tako stajali po grupama, smejali se, samo sam ih gledao ispod oka, otvorenih usta. Omalovažavajući ih mišlju.

Iskrivljen, više oslonjen na desnu nogu, dovukao sam se do stana. Gazdaricu sam sreo na vratima, tek otvorenim da izađe. Kad me ugledala sa druge strane praga, vrisnula je, a zatim počela da kuka. Kukanje je trajalo. Nisam odgovarao. Odmahnuo sam negaženom rukom. Skinula je kaput, odvela me do kreveta, pridržavala me dok sam se u njega spuštao. I sela pored mene. Uplakana.

Onaj papir što sam poneo iz stanice, bio je prekršajna

prijava. Pisalo je da sam prešao na crveno. Nisam. Oko ponoći je bilo kad sam se vraćao u stan. Ulica prazna, paralelna sa bulevarom, upravna na onu u kojoj sam živeo. Na raskrsnici na kojoj sam zakoračio na pešački prelaz, čega se poslednje sećam, nije bilo semafora. Ni danas ga nema. Onog trenutka, u stanici, kad sam video pendrek, bio sam gotovo siguran zašto sam tu.

Dakle, istina jeste da mi je otac bio na Golom otoku. Da je lajao po komunizmu. Da su nam sve uzeli. Da je lokalnim šerifima predviđao pakao. I Titu. Da se sa Golog otoka vratio. Da su ga po povratku prozvali Ludi Mišo. Da ga nisu dugo tako zvali. Da su sestru i mene, kad su njega skupili pod liticom, prozvali – mučena deca Ludog Miša. Da sam studirao fizičku hemiju. Do treće godine fakulteta igrao folklor. Da nam je rečeno, uz očekivanje našeg oduševljenja, da ćemo igrati na putu, pored aerodroma, da dočekamo Tita po povratku sa neke turneje. Azijske. Da su svi ćutali, a da sam ja rekao *Nisam mečka da igram po ulici*. Da mi je na sledećoj probi rečeno da više ne dolazim. Da sam godinu dana kasnije prešao ulicu dok je pogrešno svetlo sijalo. Crveno.

Fizički sam se oporavio posle nekoliko meseci. Posledice su ostale. Folklor sam prestao da igram, kolena mi više nisu bila za to. Levi bubreg mi je odstranjen (mojom krivicom, jer se nisam lekaru javio na vreme). Izgubio sam tu godinu na fakultetu. Drugačiji sam izašao onog dana iz stanice. Počeo sam da mrzim. Još prvog dana kad sam legao u krevet, krenuo sam da razmišljam kako da se osvetim. Kome. Na trenutke, kad lekovi protiv bolova počnu da slabe, činilo mi se da sve mogu da im srušim. Kad bih dolazio sebi, osvestio bih se da sistemu ne mogu ništa. Jedino što mi je tada ostajalo, bila je osveta onom što me tukao. I sladio sam se pri toj pomisli. Svaka druga osveta bila bi politička. Bila bi prividna. Jedino osveta tom panduru, bila je opipljiva, bez mogućnosti da do kajanja dođe.

Pustio sam vreme da prolazi, da mu se moj lik pomeša sa, pretpostavljam, desetinama drugih prebijenih posle mene. Da ga ne bih sreo, izbegavao sam da prolazim pored stanice. Prošlo je skoro godinu i po dana. Pored stanice, počeo sam da prolazim. Prekoputa. Drugog dana sam ga ugledao. Redovno sam ga iz daljine posmatrao. Vodio sam evidenciju da uhvatim ritam, da shvatim kako smene funkcionišu. Uz neke izuzetke, ritam sam uspeo da uhvatim. Vrlo brzo, krenuo sam za njim. Sa sigurne distance, pratio sam ga do zgrade u kojoj je živeo. Shvatio sam da

ima sina godinama sličnog meni i ćerku prilično mlađu. Ubrzo sam shvatio da redovno pije. Skoro svakodnevno je sedeo u jednoj kafani na pola puta između stanice i stana. Uvek za istim stolom. Do ulice. Tako sam prošao na metar od njega, sigurno deset puta pre nego sam odlučio da uđem unutra. Pri pomisli da uđem, strah mi je za kratko vreme eksponencijalno rastao. Olakšavajuća okolnost bila je što sam imao dosta dužu kosu nego onog dana (Ožiljak na temenu, bio bi sumnjiva stvar), a i brkove sam pustio.

Konačno, ušao sam u kafanu. Nekoliko minuta nakon njega. Nisam gledao ka stolu za kojim je sedeo, prošao sam i smestio se za sto pored šanka. Otvorio sam novine. Njemu leđima okrenut, popio sam kafu i krenuo van. Pogledi su nam se susreli pre nego što sam izašao. Nije me prepoznao. Nastavio je razgovor. A ja sam nastavio da dolazim. Ne često. Ne za isti sto. Dolazio sam sa različitim društvom. Niko nije znao zašto u tu kafanu idemo. Oni koje sam doveo prvi put tu, dolazili su kasnije i bez mene. Uverio sam se da voli da popije, da se batali. Kad dostigne to stanje, mnogo je glasnije, srčanije pričao. I tada bih jedno uvo okretao ka njemu. Više puta pominjao je da ga šećer muči, ali da ga ne interesuje, da hoće da živi život onako kako zaslužuje.

Sećam se da sam tada zakazao odbranu diplomskog, što bi značilo da je od onog dana prošlo više od tri godine. Odlučio sam da diplomiram prvo, a onda da završim sa njim. Pištolj nisam znao od koga da kupim. Bio sam svestan da će me uhvatiti, ubio ga pištoljem ili bilo čim drugim. Na pijaci Đeram sam nabavio nož. Skakavac. Diplomirao sam, napio se tog dana u onoj kafani, dva stola od njegovog. Bio je tu. Izašao sam pre njega, otišao do njegove zgrade, sišao niz stepenice, stao ispred vrata podruma, u senku, uz zid i čekao. Planirao sam da izbo-dem sa leđa. Čekao sam više od sat. Ušao je u ulaz, ali sa sinom. Prestao sam da dišem. Plan mi je propao. Kad su se popeli na četvrti sprat, žena je otvorila i rekla *Obuj te klompe i ajde u podrum po drva*. Pomislio sam da mi je nova prilika, idealna, pred nosom. Naredna misao, bila je da po drva silazi sin, panika je počela, a zatim prestala kad sam čuo njegov glas. *Mene mučite ovde, radim po ceo dan, i stalno ja po drva moram da idem. Videćete kad se naljutim* rekao je. Koja pička ustvari, pomislio sam. Krenuo je niz stepenice, klompe su odzvanjale ulazom. Bio je to trenutak konačne odluke. Zatvorio sam oči, trenutak kasnije otvorio i zakoračio na stepenik. Da pobežem. Pa

vratio nogu. Pred očima su mi se pojavile majka i sestra, sestra kako plače, a majka pogleda kao da kaže *Zar i ti od nas ponovo napravi sirotinju?* Potrčao sam uz stepenice, sigurno me je čuo. Trčao sam koliko su kolena mogla da izdrže. Te noći, oka nisam sklopio.

Danima sam osećao prazninu. Nije moglo ostati na ovome. Ne umem da objasnim kako sam se tada osećao. Bio sam svestan da ostajem na slobodi, ali slobodan nisam bio. Nastavio sam da odlazim u kafanu, ponovo ga slušao i zamišljao ko bi sedeo onde, umesto njega, i pričao, a ko bi ovde, umesto mene, da sam ga ubio one noći. Koliko je on ustvari srećan čovek, pomislio sam. Sve češće je, kad se napije, pominjao kako ga muči šećer. Kako mu je lekar rekao da može očekivati da će mu uskoro neke prste na nogama amputirati. Kako li sad šutira u rebra, pomislio sam i to.

Bila je zima, naredna. Više od četiri godine je prošlo. I dalje sam šetao pored stanice, pored njegove zgrade i sedeo u istoj kafani kao on. Palac na levoj nozi su mu amputirali. Drva je ponovo nosio. Nekoliko puta, dok je bio na poslu, popeo sam se do njegovog stana. U prvi mah nisam bio siguran koji stan je njegov, kao što rekoh, ni ime ni prezime mu nisam znao. Ali ispred jednog na četvrtom spratu, na kom bih ga prvo primetio kad krene da silazi, bile su klompe. Otišao sam ponovo posle kafane, pre njega u njegovu zgradu. Između štoka i vrata stana ugurao sam papirić, ali da viri. Da viri toliko da ga pijan ne primeti. U podrumu sam čekao, ponovo. Ušao je u zgradu, sapleo se o prvi stepenik, nije pao, opsovao je, popeo se i otvorio ulazna vrata. Nekoliko minuta kasnije, popeo sam se i ja. Papirića nije bilo.

Sa druge strane prozora je vejal. Iz kreveta, samo pahulje sam video. Mnogo njih. Kako ne drže pravac pada. Oči su se sklapale. Druga soba, drugi ljudi na toplom, bili su ispred njih, zatvorenih. Poslednji trenuci svesti o ulasku u san. A pre njega misao, svetlost, pa ushićenje. Nanizali su se. Kao rafal. Ustao sam, zapalio cigaru i detaljno razradio plan, a tri dana kasnije ga i sproveo u delo:

U Blizini zgrade u kojoj sam živeo, pa i policijske stanice, bila je napuštena, polusrušena kuća. Otišao sam tamo, ispred nje našao dasku iz koje su virili ekseri. Svi zarđali. Trulo sam drvo, sa kraja daske, odlomio rukama. U nizu poslednji zarđali ekser, pao je na zemlju. Bio je prav. Uvio sam ga u papir i poneo sa sobom. U kafanu.

Sedeo je za svojim stolom. Već pijan. Popio sam nekoliko rakija i malo pre ponoći krenuo ka njegovoj zgradi. Bar sat vremena pre nego što bi, inače, kretao on. Popeo sam se na četvrti sprat. Uzeo levu klompu, poneo je sa sobom i na nekih pedeset metara od njegove zgrade, probio je ekserom. Odozdo. O ivičnjak. Umesto čekićem. Tako da je na mestu pete virilo ne više od tri centimetra zarđalog eksera. Klompu sam vratio.

Ni ispred stanice, ni u kafani, narednih godinu dana, koliko sam još živeo u gradu, nisam ga sretao. Pored njegove zgrade, narednih meseci, prošao sam nekoliko puta. Da proverim da ga greškom ubio nisam. Na ulaznim vratima zgrade, nije bilo umrlice.

Četiri godine nakon što sam prelazio ulicu dok je sijalo crveno svetlo, on je prešao preko crvenog eksera, čini se. A čini se i to da su šanse da mu se nesreća ponovo dogodi, upola manje.